

VEČERNI LIST

Cene po pošti:

za celo leto . R 40[—]za pol leta . R 20[—]za četrt leta . R 10[—]za 1 mesec . R 3⁵⁰

Za Ljubljano mesečno 3 R

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Italijanski prostovoljci na Reki razoroženi.

LDU. Reka, 9. septembra. »Le Vedetta d'Italia« že v nekaj številkah hujska reške Italijanaše proti vsem onim, ki se protivijo, da postane Reka italijanska. Tako piše v eni zadnjih števil, da bodo Italijanaši na Reki uredili sami svoje stvari. S silo bodo odgovorili na vsako nasilje. Na uvodnem mestu se obrača proti temu, da

se uvede v mestu angleška policija. To hujskanje ni ostalo brez posledic. Okoli 100 Italijanašov je priredilo demonstracije pred angleškimi vojašnicami. Med demonstranti so bili italijanski častniki in vojaki. Nastopilo je angleško vojaštvo, šlo v vojašnico reške prostovoljske legije in tamošnji bataljon razorožilo.

Parlament neskiepčen.

LDU Belgrad, 9. septembra. Današnja seja narodnega predstavništva se je pričela ob trideset na 18. Zapisnik zadnje seje se je odobrilo. Potem, ko so bile prošnje in se pritožbe prečitane, je prešla zbornica k interpelacijam. Med drugimi je interpeliral poslanec Ilija Ilič (radikalec) ministra za pravosodstvo, po katerem zakonu naj se sodijo oni, ki so služili med vojsko sovražniku. Minister je odgovoril, da je podrejenim sodiščem že dal tozadevna navodila. Dr. Barac je interpeliral notranjega ministra radi dogodkov v okolici Siska, kjer se v nekaterih občinah vpoklicani niso odzvali pozivu na orožne vaje, ter so bili zato kaznovani. Minister Pribečević je pojasnil dogodke in utemeljil postopa-

nje oblasti. — Nato preide zbornica na dnevni red, katerega prva točka — razdelitev v sekcije — se ni mogla izvršiti, ker je bilo navzočih premalo poslancev. K drugi točki dnevnega reda — drugo čitanje zakonske predloge o dvanajstih — je bilo stavljenih več izpremenjalnih predlogov, ki so pa bili vsi odklonjeni. Nato je predsednik odredil glasovanje. Glasovalo je vsega skupaj 140 poslancev in sicer 103 za in 37 proti predlogi o dvanajstih. Ker pa število navzočih poslancev sploh ni zadostovalo za takozvani quorum, je predsednik zaključil sejo in odredil, da se vrši prihodnja seja jutri, dne 10. t. m., z istim dnevnim redom.

Rumunija podpiše.

LDU Lyon, 10. sept. (Brezlično). Mirovna pogodba z Nemško Avstrijo bo, kakor znano, podpisana danes v sredo. Vse francoske časopisje soglašajo v sodbi, da ima Rumunija dovolj tehtnih razlogov za to, da odkloni podpis. Člen 60. po katerem bi se morala Rumunija obvezati, da sprejme v naprej in takorekoč z zavezanimi očmi, karkoli bodo velesile odredile za varstvo manjšin, dalje nekatere naredbe, tičeče se transitega prometa in mednarodne trgovine, vse to je težko sprejemljivo za državo, ki ima količnik samozavesti. — Tudi list »Paris Midi« priznava, da ne bi bilo prav nič čudno, ako Rumunija ne bi hotela podpisati. Opozarja pa, da bi si Rumunija, ako ne bi hotela podpisati, najbrže odtujila gotove naklonjenosti, ki bi ji sicer v najbližji bodočnosti zelo mnogo koristile.

LDU. Rotterdam, 9. sept. (ČTU.) Iz Pariza se javlja, da je vrhovni zavezniški svet vzel na znanje rumunsko noto, v kateri se rumunska delegacija v Parizu pooblašča, da podpiše mirovno pogodbo z Nemško Avstrijo. Zahteva se nekaj pridržkov v vprašanju manjšinskega varstva.

Dr. Renner v St. Germainu.

LDU Lyon, 9. sept. (Brezlično). Nemško-avstrijski državni karcelar dr. Renner je na povratku z Dunaja dospel v Saint Germain v torek ob 10. dopoldne. V njegovem spremstvu sta bila avstrijska publicista Zifferer in Lenhoff. Tudi italijanski kapitan Della Rocca, ki je spremljal dr. Rennerja že na njegovi vožnji na Dunaju, se je z njim vred povrnil zopet v Saint Germain.

Bolgarska mirovna pogodba.

LDU Versailles, 9. sept. (DKU) Kakor poroča »Journal«, bo mirovna pogodba z Bolgarijo izročena bolgarski mirovni delegaciji jutri popoldne v Neuillyju.

Gornja Slezija.

LDU. Berlin, 9. sept. (ČTU.) Po učeni krogi naznanjajo, da pomenjajo najnovejši vesti iz Gornje Slezije, da je računati s ponovitvijo vstaje. Kaže, da je tajna poljska organizacija pridno na delu. Namen te nove vstaje je nemara ta, zasesti Gorenjo Slezijo prej, kot je nameravano. Poljaki namreč računajo s tem, da bodo na ta način pri predstoječem glasovanju vplivali v svoj prilog na razpoloženje v tej pokrajini. Da prepreči ta načrt, bo pruska vlada pruski deželni skupščini, ki se snide dne 10. t. m., predložila zakonski načrt, ki daje Gorenji Sleziji samoupravo.

Clemenceau in Loyd George v Ameriki.

LDU Amsterdam, 9. sept. (Dun. KU). Pariški dopisnik »Daily Herald« poroča, da namerava napraviti francoski predsednik Clemenceau sedemtedensko potovanje po Zedinjenih državah v svrhu predavanja. Govori se, da bo s tem zaključil svoje politično delovanje. Baj namerava napraviti tako potovanje po Ameriki tudi angleški ministrski predsednik Lloyd George.

Italija dementira.

LDU. Beckerok, 9. sept. Italijanski poslanik v Bukarešti je protestiral pri rumunski vladi proti govoricam, da je Italija z orožjem in municijo podpirala čete Bele Kuna ob Tiszi. Hkrati dementirajo te vesti vsi bukareški listi.

Proslava zmage v Rimu.

LDU. Berlin, 9. sept. (ČTU.) Kakor poročajo iz Lugana, bo v Rimu slovesno proslavljen zmagi dne 4. novembra. Odposlanstva vojske bodo korakala skozi rimski slavolok.

Razkol med boljševiki.

LDU Amsterdam, 9. sept. (Dun. KU) Reuterjev urad poroča: Mnogoteri znaki kažejo na to, da se v Rusiji pripravljajo razkol med boljševiki. Snuje se nova skupina, ki se noče udeleževati radikalne politike Ljenuina in Trockega. Nova struja ima zlasti mnogo pristašev v severno-zapadni Rusiji.

Franchet d'Esperay na povratku.

LDU. Zagreb, 9. septembra. Sinoči se je mudil v Zagrebu poveljnik vzhodne armade general Franchet d'Esperay, ki se vrača v svojo domovino Francijo. Civilne in vojaške oblasti so priredile odličnemu gostu slovesen sprejem. Na postaji so ga sprejeli zastopniki vlade, armijske komande in mesta Zagreba. Postavljeni sta bili dve častni stotnji, naša in francoska. Ko je general stopil iz vlaka, ga je pozdravil v imenu bana in vlade poverjenik dr. Ogorelica, ki je stavlil kooperacijo vojske na solunski fronti, katera je pod njegovim vodstvom izvojevala tako slavno zmago. V imenu mesta je pozdravil generala senator Kaktič in mu izročil za spomin album mesta Zagreba. General se je na pozdravih iskreno zahvalil in pripomnil, da je naše kraje prepotoval že pred 20 leti in se že takrat uveril, da biva tukaj en edinstven narod. Po sprejemu se je general odpeljal v hotel »Palace«. Ponoči je nadaljeval pot proti Franciji.

Kristan se smeje!

Včerajšnji dan je vodja slovenskega socialističnega proletarijata pokazal vso svojo veliko ljubezen do raztrganih in lačnih. V seji Narodnega predstavništva je poslanec Jugoslovanskega kluba Vesenjaj zahteval, da se odpravi carina na petrolej, sol, obleko in druge nuje potrebščine. V imenu demokratsko-socialistične vladne večine je izjavil posl. dr. Markovič, da odklanja ta predlog, češ, ker dohodkov, ki bi s tem odpadli, finančni minister nikakor ne more pogrešati. Poslanec Ljudske stranke pa je izjavil, da ne more odstopiti od tega predloga, ki je nujen, ker so ljudje brez obleke in obuvala. Če finančni minister ne more pogrešati dohodkov, naj vendar predloži zbornici zakon o davku na vojne dobičke, ki je bil v finančnem odboru že davno sprejet.

K temu predlogu, ki razodeva vso bedo naših ljudskih mas, pa voditelj slovenskih socialistov ni imel nobene besede, le zasmehljiv smeh mu je krožil okrog usten. Našim bosim in nagim revežem se je Kristan smejal z verižniki in vojnimi dobičkarji — s katerimi sedi skupaj —, ki bodo še dalje drli ljudi brez strahu pred davkom na dobičke. Kaj njega brigajo nagji in bosji, on je lepo oblečen; kaj mu mar draginja petroleja, soli in drugih potrebščin, on ima vsega dovolj. Zato se lahko smeje!

Daleč je zašla stranka našega socialističnega delavstva. Ljudskim potrebam se njeni voditelji smejejo. Ko je nad tisoče delavskih otročičev, mater in očetov v Kropi in Kamni gorici v nevarnosti, da bodo na zimo postavljeni na ledeno cesto brez jela in dela, ta stranka za te reveže nima drugega ko zapet zasmeh v ustih in lopar v roki, ki ga vihti proti »farju«. Ne vidijo resničnih krvososov, ki pijejo ljudstvu življenjske sokove. Umavno, saj jim podajajo roke v svobodomiselnem bratstvu. In več ko delavski blagor je obojim »farska gonja« ter ubijanje »klerikalizma«. Med bogatimi gospodi sedi sodrug Kristan s svojo stranko — zato se oba lahko smejeta! Toda naše bedno ljudstvo nima časa ne volje za smeh.

»Napreje«, ki v včerajšnji številki smeši katoliško cerkev, dokazuje, da je socialistična gospoda postala malce nervozna. Zato maha okrog s »klerikalizmom« in meni, da bo lačni delavec s tem postal sit, da bo nagji in bosji proletarec na mah oblečen in obut. Sama nevednost ali zloba je mogla zapisati besede, da je Cerkev nositeljica kapitalizma. Pozna se, da tako pišejo o krščanstvu možje, ki ne poznajo boja Cerkev zoper kapitalizem. Toda, če ne poznajo cerkvenih pisateljev, saj svojega — Cerkvi tako sovražnega Kautskega bi lahko poznali. Le berite, kako piše o delovanju Cerkev za reveže! Toda, kdo bi se s tem pečal! Zabavljajmo, smešimo, smejajmo se, da ljudje pozabijo na jude, verižnike, oderuhe, kapitaliste sedanjega časa!

Kako nizko je mišljenje socialistične gospode, ki naši duhovščini odreka smisel za socialno delo. Ko vendar vedo, da vsa rdeča družba s Kristanom vred socialnemu mišljenju in delovanju duhovnika dr. Krika ne sežejo niti do pete. In naš Krik, ta veliki apostol krščanske delavske organizacije, se ni nikdar smejal bedi ljudstva, je trpel z reveži ter revež umrl. Ali bo o voditeljih socialistov zgodovina mogla pisati tako ko o našem Kriku, bo li mogoče brez laži reči, da so socialistični voditelji ostali reveži? Težko je kaj takega reči o milijonarjih! Zato se Kristan in njegova stranka smeje!

Stavka na Francoskem.

LDU Versailles, 9. septembra. (Dun. KU) Sinoči so nastavljeni in delavci seineskega departementa odobrili v nedeljo sprejeti sklep o stavki. »Petit Parisien« javlja, da se prične stavka danes popoldne.

Kolera v Mandžuriji.

LDU Amsterdam, 9. sept. (DKU) »Telegraaf« posnema po listu »Times« vest iz Pekinga, da je v Harbinu (Mandžurija) tekom treh tednov 4000 oseb umrlo na kolero. Vendar se opaža, da epidemija polagoma poje.

Memel

ki ga bo Nemčija izgubila. Memel je bilo najsevernejše nemško mesto in leži ob ustju Dange ter je odaljen 2 km od severnega morja. Prebivalcev ima mesto nekaj čez dvajset tisoč. Mesto je bilo živahno; ima gimnazijo, učiteljske, ribiško šolo, višje dekliške šole, gledališče. V mestu izdelujejo ladje, stroje, kemikalije in pivo. Posebno živo je cvela trgovina z lesom, lanom, žitom in ribami. Izvozili so blaga povprečno za vrednost 12 milijonov na leto. Mesto je bilo ustanovljeno že l. 1253 in je prišlo v roke nemških redov. Zgornja slika nam kaže kraj Schwarzort, kjer se nahajajo jantarovi rudniki. Na levi v sredi je narodni nemški spomenik v Memlu. Na desni v sredi zgoraj: mesto Memel, spodaj: slikovit del obrežja. Spodnja slika: pristanišče v Memlu.

Češki škandal.

UKRADENA STOTISOČI — MINISTRI HAZARDIRAJO Z GOLJUFOM.

Na Češkem imajo sicer veliko skrb, kako bi uničili in odpravili verouk iz šole, kako bi razkristjanili družino. Za tem se pehajo češke svobodomiselnne stranke, gosposke in socialistične. Boj proti krščanstvu nazivljejo boj proti klerikalizmu.

Te dni je prišel v vrstah teh kulturno-bojevnikov na dan grd škandal. Uradnik mestne praške hranilnice Mestek je v teku enega leta poveril 380.000 kron, drugi trde celo, da je poveril do pol milijona. Denar je zapravil pri hazardnih igrah. Ta škandal sicer ni tak, da bi moral zanimati izvenčeško javnost. Toda preiskava je došla, da je Mestek zaigral nad 300.000 kron v družbi visokih oseb praške družbe, med katerimi sta bila dva ministra čeho-slovaške republike.

Eden od teh dveh ministrov je češki socialist Stribrný. Drugi je bil baje agra-rec Prašek. Ime drugega ni čisto ugotovljeno, medtem ko je Stribrný gotovo prizadet.

Stranka čeških socialistov — prej so se imenovali narodni socialisti — stoji pravno najnižje izmed vseh strank v češki republiki; je brez trdnega programa, brez jasne taktike, stranka surovih govornikov, surovega tiska, katere član Hanžliček je opravičeval na javnem shodu tatvine v tobačnih tovarnah ter dodal, da se bo javnost na to morala privaditi. Kdo bi mu to zameril, ko pa minister njegove stranke z defravdantom pri igralni mizi hazardira za ukradene stotisoče!

v
Širite „Večerni list“!

Kdo je kriv poloma v Kropi in Kamni gorici?

Ali župnik, ali Jugoslavija? »Naprej« od 5. t. m. prinaša dolg članek o polomu v Kropi in Kamni gorici. Ves članek izzve- neva, da je vsemu temu kriv župnik sam kot nestrokovnjak. Mi vemo, da je bil še pred nedavnim časom strokovnjak pri za- drugi, a ga je delavstvo samo odslovilo. Namen »Naprejevega« in včerajšnjega »Na- rodovega« članka je bil le zopet udariti po »farju«, ki se odkrito poteguje za do- brobit svojih župljanov. Prva žrebliarska in železoobrtna zadruga v Kropi in Kamni gorici je podjetje, ki je popolnoma samo delavska last, pri katerem ne rabijo tujih ljudi. Strokovnjak je zanje ta, ki pokaže, da zanje resnično skrbi in ne zasleduje sebičnih namenov.

Takoj po prevratu in razsulu Avstrije se je obrnilo vodstvo imenovane zadruge na tedanjo narodno vladu z opozorilom, kaj preti. Prosil so vladu, naj skuša od- pomoči. Vlada je poslala odgovor, v kate- rem obljublja takojšnjo pomoč in prosi vodstvo, naj gleda na to, da ne bode de- lavstvo brezposelno, ona bo storila vse, kar bo mogoče, da ne pride do krize. Na podlagi tega zagotovila je vodstvo gledalo, kolikor je moglo, da je držalo delavstvo pri delu. Začelo je primanjkovati goriva, t. j. koks in drobnega kovaškega premoga ter železa. Zaloge kuriva, ki so se bile napravile še med vojno, so se pričele znat- no manjšati, zaloge izdelanega železa pa so se znatno večale. Vodstvo je proslilo za izvoznice izdelanega blaga, a jih ni dobilo. Prosil je za dovoljenje uvoza železa, pa ga tudi ni dobilo. Dočim pa je neki tam- kajšnji rojak dobil iz Nemške Avstrije dva vagona žice za žičnike. Ta človek nima lasne tovarne, zadostovalo je samo ime tovarne, ki je že dolgo opuščena, in imel ga je — seveda za veriženje. Omeniti je, da ima dotična oseba visoko državno služ- bo v Belgradu.

Ravnateljstvo državne železnice v Za- grebu je naročilo v Kropi 30.000 kg žreb- ljev. Za nekaj časa je prišel dopis, ki to naročilo preklicuje. Zakaj? Zato, kakor je v dopisu omenjeno, ker se osrednja vlada pogaja z ameriškinimi tvrdkami za dobavo žreblijev iz Amerike. Torej iz Amerike se naroča blago, s katerim razpolagamo doma sami.

Na ponovne prošnje radi kokska so prišli od vlade povoljni odgovori, a kokska ni bilo od nikjer. Enkrat je prišla na za- drugo brzojavka: »Dva vagona kokska sta na potu«, a tudi teh dveh vagonov ni bilo na mesto. Temu je seveda kriv župnik in ne Jugoslavija? Pojdimo še naprej!

Iz Češkega je došlo sporočilo, da ima- jo tam dovolj kokska, samo naj se pošlje lokomotivo in vozov. Čehi so namreč do- živeli to nesrečo, da je šlo že več vlakov v Jugoslavijo, a nazaj jih ni bilo. Šla je prošnja, naj bi se dovolili vozovi z loko- motivo vred, pa je prišel odgovor: ker vo- zov ni, ni mogoče postreči. Pa pojdimo od Zagreba proti Zemunu in videli bomo na tisoče in tisoče vozov, ki tam doli gnijejo in rjave. Kdo je temu kriv? In vi bodete dolžni župnika in Jugoslavijo. Gospodje okrog »Napreja« in »Naroda«, ne bodite tako naivni in ne skušajte prevariti sa- me sebe.

Zakaj se naroča blago iz Amerike, ne da bi se spravilo najprej domačega v promet, zakaj je tak nered na hrvaških progah? Če bode šla stvar tako naprej, stojimo pred celim gospodarskim polomom v Jugoslaviji. Pa ne bode li temu kriv žup- nik iz Kroke ali pa naša Jugoslavija? Ne zavijajte besed in pogledov ter rajši pri- poznajte, da je vsemu temu kriva edino le uprava! Ako bi ona imela količjak raz- uma in energije, ne bi naročala izdelkov iz Amerike, katerih pa imamo v domači zalogi na milijone vrednosti. To je stvar trgovskega ministrstva in samo žalostno je, ako ministrstvo ni kos svoji nalogi. Ravnotako je z ministrstvom za promet. Tu sem se ozrite. Velike metle je treba, ki bode pomedla vse te nerednosti in z njimi tudi one ljudi, ki ne store svojih dolžnosti kot jih imajo storiti napram svojih domovini.

Delavsko podjetje, delavci in njih rod- bine bodo trpele radi mlačnosti državnih uradov. Mi vemo, da so se dovolile izvoz- nice od različnih bank, kdor je hotel te izvoznice dobro plačati. Tudi vemo, da še danes dobi vagonov kolikor jih hoče, kdor je recimo demokratične ali pa tudi rdeče barve. Seveda za podjetje, katerega člani so vsi krščansko misleči in čuteči, kateri pokažejo svoje prepričanje, kadar je treba, za te ni vagonov, za te ni izvoz- nic. Kaj komu mar za trpljenje stotine in stotine ljudi, delavcev in njih družin. To- da mi nismo tega mnenja. Mi spoznavamo, če je naš sotovariš — pa čeprav rdečega ali demokratskega mišljenja — v potrebi, mu tudi pomagamo. Socialisti danes ni- majo besede, da bi jo spregovorili v prid prizadetim, ampak so spravljajo na žup- nika »Narod« tudi jako neredno zagovar- ja svoje pristaše. A ne pomaga nič, gnji- loba gleda iz vseh koncev in krajev in do-

kler se ta ne odpravi, se tudi razmere ne bodo zboljšale, postale bodo še le slabše.

»Narod« pravi, naj grejo Kroparji in Kamnogoričani za »teh par dni«, ko ne bo »teh par vagonov« kokska, cesto poprav- ljati! To bodo delavci sami storili brez »Narodovega« nasveta, a kokska kot kaže ne bo ne v par dneh, pa tudi v par mese- cih ne. Zima je pred durmi, cesta bode kmalu popravljena in kaj potem? Z ro- kami v naročju bodo delavci lahko gledali v strop ter čakali milostne brezposelne podpore ki današnji draginji popolnoma nič ne odgovarja in ki je še tako naprav- ljena, da delavec, ki je toliko srečen, da poseduje lastno stanovanje, plača zanj po načinu brezposelne podpore čez 50 K me- sečno. Mislim, da je zadosti, ne morem se poslužiti onih pravih besedi, ki bi jih po- rabil, da bi pošteno ožigosal te gnije raz- mere, ki vladajo pri raznih upravah.

Če ne bo spoznanja o pravem času, bodo kroparskim žrtvam sledili tisoči in desetstotiči drugih žrtev. In ravno zato, ker nam je na srcu blagor države ravno toliko kolikor blagor delavstva, želimo in zahtevamo reda in močne metle!

Politične novice.

Iz Kroke. Na članek v »Napreju« z dne 5. t. m. »Kropa pred polomom« od- govarjamo. Predvsem konstatiramo, da do- pisniku ni namen delavcem, ki išče slu- čajno njegovega mišljenja, v njih stiski po- magati, ampak stisko izrabiti in delavce nahujskati, da nahujskano delavstvo po- stane njegovega mišljenja. A to se mu ne bo posrečilo. Poslušuje se zato neresnice in zavijanja. Nihče v Kropi ne pozna kle- rikalnih podjetnikov preteklih časov (Luk- manov niti v Kamni gorici ne), ki so bogateli na stroške delavcev, pač pa so bili ti pravi liberalni magnati, pa taki, kakor so vaši sedanji prijatelji, s katerimi ste v Bel- gradu zvezani na stroške nas delavcev. Skubili so nas prav do zadnjega, in bi nas še, ko bi ne bilo klerikalnega župnika Hoenigmanna, ki nas je z mnogimi težava- mi rešil iz liberalnih (to je vaših prijate- ljev) krempljev, ko je ustanovil železno- obrtno zadrugo. Zadruga se je vedno s po- močjo omenjenega župnika in potem s po- močjo Zadrugne zveze v Ljubljani dobro vodila in se tudi primerno malim našim združnim deležem in rezervam razvijala. Zato dobro stoj! Med vojno nas je pa vaš prijatelj »strokovnjak« krivično in brezob- zirno stiskal in vse protipostavno samo- voljno vladal, zato smo ga letos s pomočjo sedanjega župnika vrgli, — za kar smo žup- niku vsi hvaležni —, izvolili smo nov de- lavski odbor, ki naj s pomočjo pisarne vodi zadrugo. Da ni sedaj dela, ni vodstvo zadruge prav nič krivo, pač pa vaši prij- telji kapitalisti in verižniki, ki imajo dovolj goriva in železa in izvoznice. Ti so krivci naše stiske. Dobro si bomo zapomnili, kak- šni delavčevi prijatelji ste vi in vaša soci- jalnodemokratska stranka!

— Kriza v Belgradu še ni končana. Medtem ko so včeraj poročali, da je kriza rešena, so snoči došle vesti, da se je kriza poostрила. Demokrati in socialisti so hoteli z radikalci sestaviti vladu. Toda ti so iz- javili, da brez Jugoslovanskega kluba in drugih strank ne gredo v vladu. Socialisti pa nočejo, da bi ljudska stranka imela kaj besede v vladi. Zato so radikalci iz- javili, da se na tak način ne pogajajo, ker hočejo, da je vlada koncentracijska, t. j. vlada vseh strank. Socialisti kažejo s tem le strah pred nami in pa sovraštvo do kr- ščanske organizacije. — Da pa je sedanja vlada nezmožna voditi državo, se vidi iz tega, ker včerajšnja seja ni mogla biti sklepčna radi premalega števila vladne ve- čine, ki je pravzaprav manjšina. Tako vla- dajo ti gospodje!

— Brezsmrtna blamaža Kramer-Sto- parjeva. Pod tem naslovom si je »Hrvat« neusmiljeno privoščil vladu in volilno skr- pucalo gg. Kramerja in Stoparja. List piše med drugim: »Poročali smo že, s kako hi- trico so demokrati predložili zakonski na- črt o volilnem redu za konstituanto, samo da bi narodno predstavništvo prisilili, da jim votira potrebne dvanajstine. V zbor- nici je takoj zavladalo mišljenje, da ta na- črt ne bo bogve kako vestno sestavljen, katero misel je potrjalo dejstvo, da načrt ni bil tiskan razdeljen med člane parla- menta, kakor to zahtevata poslovnik in parlamentarni običaj. Danes je načrt končno tiskan in razdeljen med poslance. Splošno se konstatira, da znači načrt tako za bivšega ministra za ustavotvorno skup- ščino g. Kramerja kakor tudi za neposred- nega sestavljalca tega načrta g. Stoparja brezsmrtno blamažo... Načrt je pravi iz- rodek lahkoumnosti, površnosti, nevestnosti in naravnost žalostne neresnosti. Ako ima vlada srce, da prihaja pred parlament s takimi zakonskimi načrti, potem tudi naj- neizprosnejše opozicije ne sme kriviti, da sabotira delo parlamenta, kajti v resnici se ona sama poslužuje najzanesljivejših sred- stev, da to delo popolnoma onemogoči... V interesu dobrega glasu naše dežele bi bilo, da se taki poskusi v bodoče po mo- gočnosti preprečijo.« Ja, vladati pač ni

tako lahka reč, kakor si to gotovi ljudje v svojem strankarskem ognju predstavljajo.

— Iz mežiške doline. »Naprej« št. 195. piše pod istim naslovom, da je prišlo do škandaloznega poloma pri mežiškem gospodarskem društvu vsled nakupa ma- sti in moke, katere je posredovalo že prejšnje vodstvo. Sodrugi naj vendar en- krat nehajo valiti krivdo na prejšnje vod- stvo, ker tega živa duša ne verjame. Ko je bil dne 25. marca letos občni zbor go- spodarskega društva je znašal čisti dobi- ček 2365 K, od starega dolga na hiši se je odplačalo 2000 K, tako da znaša čisti do- biček za dobo od 25. marca 1918 do 25. marca 1919 4365 K. To je bilo delo prejš- njega vodstva. In sedaj, ko imajo vodstvo sodrugi, je primanjkljaja bojda nad 100.000 kron. Kdo je torej kriv polomije. Vsem zainteresiranim pa se svetuje tole: Delež- niki imajo pravico do vpogleda, imajo pra- vico poizvedeti, koliko je primanjkljaja. Naj se vendar kdo opogumi in gre vpra- šati na sedanje vodstvo. Kakor se je sedaj zvedelo, so sodrugi deležnike gospodar- stva, ki je sedaj v likvidaciji, kratkomočno brez njih vednosti prepisali na imenik socialističnega konzuma. So- drugi, to ne bo šlo po pravilih in prej da bo stvar urejena, bodo govorili v tej za- devi še različni uradi.

— Črna. Dne 2. septembra je imel neki preddelavec Knez po delu nagovor na svoje delavce o Žerjavu, v katerem je pral sodruge v zadevi finančnega poloma gospodarskega društva. Obenem je bil menda napravil tole imenitno opazko: »Sicer pa itak veste, kako je bilo prej, ko so imeli vse črnuhi v rokah«. Strici so- drugi, prvič črnuhi nikoli niso imeli kaj v rokah, drugič nas pa ne zanima toliko, kar je bilo prej, ampak to, kar se je zgodilo sedaj, da je gospodarsko društvo pod upravo sodrugov tako sijajno »uspevalo«. Da je dobil cel nagovor politični značaj, se je obregnil tudi na dr. Korošca. Tukaj se naj le toliko povdarja, da bi sodrug Knez ne imel slovenskega nagovora, ko bi dr. Korošec, ki je črnih, ne bil zastavil vse svoje sile za jugoslovanstvo. Znabiti — da se bodo stvari pa sedaj zboljšale, ko se javno poljubuje v bratstvu in ena- kosti proletarijat z krvavim kapitalom — Kristan z demokrati. Mi si pa prepove- mo, da bi se še kdaj pri teh nagovorih, ki se tičejo vsega delavstva, govorilo o politiki, to naj delajo na svojih sestankih sicer pa ne. Bomo poskrbeli, da sodrug Knez ne bo imel več prilike »uradno« na- padati dr. Korošca.

— Hrvatski socialisti. Minolo nedeljo je sklicala hrv. socialno-demokratska stranka javen ljudski shod v Zagrebu, na katerem je poročal minister Korač. Rekel je, da Jugoslavija še ni zrela za socialistič- ni ustroj; zadovoljiti se je treba s tem, kar se da trenutno doseči. Diktatura pro- letariata bi pomenjala danes diktaturo na- zadnjaštva. Vendar je pa socialno-demo- kratična stranka tako močna, da se v dr- žavi ne sme vladati brez nje in proti nji. — Drugače so govorili komunisti oziroma soc. demokrati levičarji, ki so imeli svoj shod v ponedeljek. Nastopil je dr. S. Mar- kovič, ki je bil te dni izpuščen na svobodo; zahteval je, naj se razdeli zemlja po- ljedlcem brez odkupa, izvrši naj se loči- tev Cerkev od države in zapleni cerkveno premoženje; od nameravanega socialnega zavarovanja ne pričakuje veliko, a nekaj napredek bi to le bil. Za njim je govoril dr. Radošević o parlamentarizmu. Rekel je, da je sedanji naš parlament samo pri- vesek uprave brez vsake lastne iniciative. Edina pomoč bi bila vtem, da se skliče suverena ustavotvorna skupščina.

— Ob odstopu bana Palečka piše »Hrvat«, da se je odstop izvršil iz po- litičnih razlogov. Dr. Paleček je bil si- cer emisar Svetozara Pribičevića, ven- dar je smatral, da je s častjo hrvat- skega bana še vedno združena tudi banska oblast. Tu je zgoraj zadel na odpor, nakar se je udal popolni pasiv- nosti in tako postal sokrivec za vse, kar se je tekem pol leta godilo na Hr- vatskem. V hrvaški zgodovini bo nje- govo banovanje značilo dobo največje dekadence, ki jo je kdaj doživela ban- ska čast.

— Angleški cilji na srednjeevropskih rekah. Italijanski listi poročajo, da je bivši cesar Karl prodal svoje akcije donavske paroplovne družbe nekemu angleškemu brodarstvu podjetju. Tako je Anglija — pišejo italijanski časniki — napravila nov korak do svojega cilja, da dobi plovo na rekah osrednje Evrope: Reni, Odri in Do- navi v svoje roke in si tako zagotovi pot na Črno morje.

— Grozote na Ogrskem. Iz Mohača se uradno poroča, da prinaša Donava z Ogrskega zopet ogromno število mrličev. Naplavljeni mrličje fotografirajo in nato pokopljejo.

— Protij Judom na Ogrskem. Na Ogr- skem se morija Judov nadaljuje. Te dni sta bila v Budimpešti umorjena dva od- lična Žida, še več umorov je po deželi. Mnogo Judov beži na Dunaj. Judom oči- tajo, da so zapeljali delavstvo in tako Ogrsko upropastili.

Dnevne novice.

— Proforski honorar za instrukcije. Srednješolski profesorji v Osijeku so skle- nili, da znaša minimalni honorar za za- sebne instrukcije po 30 K za uro.

— Vojsna policija se razpusti; ostale bodo samo postaje v Koprivnici, Bakru, Špiljah, Barču in Čakovcu z naslovom in delokrogom obmejne straže.

— Odpuščaj jugoslovanskih uradnikov in delavcev. »Prim. Novine« poročajo, da so te dni Italijani v reški tobačni tovarni nenadoma odpustili vse jugoslovanske uradnike in delavce. Niso jim preje niti odbovedali in celo že zasluženih plač jim niso izročili.

— Podražitev kruha na Dunaju. Nižje- avstrijska deželna vlada je zvisala cene kruhu od 2 K 20 vin, na 2 K 40 vin.

— Črna. Za kolportažo socialističnih listov se porablja otroci. Če se dogodi še en tak slučaj, da bo šolar delil stran- karske liste, se bo stvar naznanila šolski oblasti.

— Griže pri Celju. Dne 2. t. m. smo pokopali tu rudarja Fritz Mihaela. Pogreba so se udeležili poleg dveh zastopnikov SHS rudniškega oskrbnitstva in rudarske godbe mnogo ljudi; iz Zabukovca in Griž. Tako lepega pogreba v Grižah še ni bilo. Tovariši naj svetj večna luč.

— Društvo državnih računskih urad- nikov na Slov. ozemlju vabi vse svoje čla- ne k izvanredni skupščini, ki se vrši dne 17. t. m. ob 20. v posvetovalnici na magi- stratu z dnevnim redom: 1. Poročilo odbo- ra. 2. Sprememba pravil. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti. V smislu društvenih pravil § 14 naj društveni člani vsaj 5 dni pred skupščino izročijo svoje pismene pred- lože najbližjim odbornikom. Dolžnost vsa- kega člana je, da se z ozirom na važnost organizacije vsak udeleži skupščine oseb- no ali po svojem zastopniku.

— Zagrebška borza. Na včerajšnji borzi so imele inozemske vrednote na- slednje tečaje: 100 dolarjev 5300 K; 100 čehoslovških kron 150—153 K; en funt šterling 211—215 K; en napoleon 179 do 184 kron; 100 mark 260 do 264 kron; 100 lir 420—522 K; 100 lojev 239—242 K.

— Področje »Začasne delavske zava- rovalnice zoper nezgode v Ljubljani«, usta- novljene za Slovenijo z naredbo bivše Na- rodne vlade države SHS v Ljubljani z dne 9. decembra 1918, št. 189 Ur. l., in »Za- časnega občega pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani«, ustanovljenega z naredbo bivše Narodne vlade države SHS v Ljubljani z dne 13. januarja 1919., št. 279 Ur. l., se izza dne 1. januarja 1919. raz- tegne tudi na ostalo bivše avstrijsko ozem- lje kraljestva Srbov Hrvatov in Slovencev.

— 3500 brezposelnih vagonov stoji že mnogo mesecev na progi Zemun-Noví Sad. Vagoni so natovorjeni z raznim voj- nim plenom, ki bi se moral spraviti pač kam drugam, a tako se kvirajo vagoni, ki bi jih vrhu tega tako krvavo potrebovali za promet.

— Stolice za zobarstvo se ustanove na vseh treh univerzah naše države.

— Zagrebška cestna železnica. Za po- prave in izpopolnitev zagrebške električne cestne železnice namerava mestna občina investirati deset milijonov kron.

— Pomorska uprava kraljestva SHS se ustanovi v Bakru; načelnik bo Ljubo- mir Tomašič.

Ljubljanske novice.

Ij Dramatična šola Ljudskega odra- Pouk v dramatični šoli se otvori v petek 12. t. m. ob 8. uri zvečer v Ljudskem do- mu. Opozarjamo nato vse člane in vse one, ki so se za šolo prijavili.

Ij Gledališki svet. Člani gledališkega sveta naj se zanesljivo udeležijo seje, kj bo v sredo, dne 10. t. m. ob sedemnajstih v pisarni Matice Slovenske.

Ij Pričetek šolskega leta 1919/20 na javnih mestnih ljudskih šolah v Ljubljani. Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljans- kih se prične šolsko leto 1919/20 v sredo, dne 24. septembra 1919 spriporočanjem sv. Duhu in v četrtek dne 25. septembra 1919 z rednim šolskim poukom. Vpisovalo se bode v ponedeljek dne 22. in v torek dne 23. septembra 1919 vselej od osmih do dvanajstih dopoldne in sicer: Za I. mestno deško šolo v šolskem posloplju v Komenskega ulici št. 19.; za II. mestno deško ljudsko šolo v šolskem posloplju na Cojzovi cesti št. 5.; za III. mestno deško ljudsko šolo v šolskem posloplju na Erjavčevi cesti št. 21., v II. nad- stropju; za IV. mestno deško ljudsko šolo v šolskem posloplju Na prulah št. 13.; za V. mestno deško ljudsko šolo v šolskem posloplju na Erjavčevi cesti št. 21 v I. nad- stropju; za I. mestno deklško ljudsko šolo v šolskem posloplju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za III. mestno deklško šolo v šol- skem posloplju na Erjavčevi cesti št. 21 pri tleh; za šišensko deško in deklško ljud- sko šolo v šolskem posloplju na Gasilski cesti št. 242; za mestno trirazrednico na Barju v šolskem posloplju na Karolinski zemlji št. 40. Otroci, ki ne stanujejo v